

**KOMENDA GŁÓWNA POLICJA
BIURO PREWENCJI
WYDZIAŁ PREWENCJI**

INFORMACJA

**dot. postępowania z żywymi rybami przeznaczonymi do sprzedaży detalicznej
oraz oferowania do sprzedaży choinek naturalnych**

Postępowanie z żywymi rybami przeznaczonymi do sprzedaży detalicznej.

W związku z okresem poprzedzającym Święta Bożego Narodzenia oraz kwestią związaną ze sprzedażą żywych karp w placówkach handlowych, uprzejmie przedstawiam informację na temat regulacji prawnych obowiązujących w tym zakresie.

Wprawdzie brak jest szczegółowo określonego algorytmu na temat postępowania z żywymi rybami, które przeznaczone są do sprzedaży detalicznej, jak również sposobu postępowania w czasie ich uśmiercania, to bez wątpienia karpie, jako zwierzęta kręgowce, podlegają ochronie przewidzianej w przepisach *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt*¹ (zwanej dalej *ustawą*).

W sytuacji dystrybucji żywych ryb w szczególności zastosowanie będą miały następujące przepisy *ustawy*:

- art. 1 ust. 1 – stanowiący, że: „*zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę*”;
- art. 6 – mówiący o zakazie nieuzasadnionego lub niehumanitarnego zabijania zwierząt oraz znęcania się nad zwierzętami;
- art. 33 ust. 1a oraz art. 34 ust. 4 – określające warunki dopuszczalności uśmiercania zwierząt.

Art. 5 wymienionej *ustawy* jednoznacznie wskazuje, iż „*każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania*”, zaś „*humanitarne traktowanie*”, określone w art. 4 pkt 2 *ustawy*, polega na uwzględnieniu potrzeb zwierzęcia oraz zapewnianie mu opieki i ochrony. Żywym rybom należy bezsprzecznie zapewnić właściwe warunki bytowania, a więc możliwość egzystencji zgodnie z potrzebami gatunkowymi. Ponadto, należy zawsze eliminować zbędne

¹ t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 856, z późn. zm.

cierpienie i stres zwierzęcia. Z uwagi na fakt, że naturalnym środowiskiem ryb jest woda, humanitarne traktowanie żywych ryb polega na przetrzymywaniu i transportowaniu ich w pojemnikach z wodą. Transport żywych karpí w ich nienaturalnym środowisku, m. in. w pojemnikach bez wody, będzie wyczerpywał znamiona znęcania się nad zwierzęciem, określonego w art. 6 ust. 2 pkt 6 ustawy.

Zgodnie z zapisami ustawy, znęcanie się nad zwierzęciem to zadawanie lub świadome dopuszczanie do zadawania bólu i cierpienia, a więc również przetrzymywanie żywych ryb lub transportowanie ich bez wody (lub bez dostatecznej ilości wody) uniemożliwiającej oddychanie. Znęcaniem będzie także utrzymywanie zwierzęcia bez odpowiedniego pokarmu lub wody przez okres wykraczający poza minimalne potrzeby właściwe dla gatunku. Ustawodawca za popełnienie powyższych czynów zabronionych przewidział karę grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 (art. 35 ust. 1a ustawy). Należy jednak pamiętać, że tożsamą odpowiedzialność karną przewidziano dla powyższych zachowań skutkujących zgonem zwierzęcia (art. 35 ust. 1 ustawy).

Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy wskazując w wyroku², iż *transportowanie i przetrzymywanie ryb w pojemnikach pozbawionych wody, czy też przenoszenie ich w workach foliowych nie jest humanitarnym traktowaniem zwierzęcia i może wyczerpywać znamiona znęcania się nad nim. Pamiętać należy, że ryba poza środowiskiem wodnym oddycha przez skórę, a więc przenoszenie jej w foliowym worku oblepiającym skórę, bez specjalnego koszyka, nie może być uznane za zapewnienie rybie właściwych warunków bytowania. Wskazać należy, że nawet uśmiercanie ryb winno odbywać się w sposób humanitarny polegający na zadawaniu minimum cierpienia fizycznego i psychicznego.*

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego przestępstwo znęcania się nad zwierzętami określone w art. 35 ust. 1 ustawy może być popełnione tylko umyślnie i to wyłącznie z zamiarem bezpośrednim. Użyte w definicji art. 6 ust. 2 tej ustawy sformułowanie pozwala na jednoznaczne przyjęcie, iż za przestępstwo znęcania się nad zwierzętami odpowiada nie tylko osoba, która osobiście zadaje ból lub cierpienie zwierzęciu, ale również ten, kto świadomie dopuszcza do zadawania przez inną osobę bólu lub cierpienia zwierzęciu. Znęcaniem się jest natomiast każdy z wymienionych w art. 6 ust. 2 ustawy sposobów bezpośredniego postępowania w stosunku do zwierzęcia, które muszą być objęte zamiarem bezpośrednim sprawcy, zamiar odnosi się więc do samej czynności sprawczej, a nie do spowodowania cierpienia lub bólu. Dopuszczanie polega w praktyce na nie przeciwdziałaniu, czyli przyzwoleniu i jest świadome, gdy sprawca zdaje sobie sprawę z następstw swego zachowania się, czyli że inna osoba zachowa się w jakikolwiek sposób wskazany w art. 6 ust. 2 ustawy³.

Analizując powyższe należy wskazać, iż w placówkach handlowych oferujących do sprzedaży żywe ryby winny one być przetrzymywane w pojemnikach wypełnionych wodą. Jak wynika z *Wytycznych Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania z żywymi rybami będącymi przedmiotem sprzedaży detalicznej* (zwanych dalej *Wytycznymi*) w razie sprzedaży żywych karpí, sposób ich pakowania musi uwzględniać dobrostan zwierząt oraz wykluczać narażanie ich na niepotrzebne cierpienie. Jednakże Główny Lekarz Weterynarii w swych *Wytycznych* zaleca sprzedaż ryb po ich uprzednim uśmierceniu. Natomiast uśmiercanie ryb powinno odbywać się w sposób humanitarny, polegający na zadawaniu minimum cierpienia fizycznego i psychicznego, w miejscu do tego wydzielonym. Miejscem wydzielonym będzie miejsce, które ogranicza do niego dostęp i udział osób postronnych. Wartym podkreślenia jest, iż *ustawa* zabrania uśmiercania

² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt II KK 281/16

³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2009 r., sygn. akt V KK 187/09

zwierząt kręgowych przy udziale dzieci lub w ich obecności. Zakaz ten obwarowany został karą grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 (art. 35 ust. 1 ustawy).

W tym miejscu warto również się odnieść do *Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt*⁴ (zwanego dalej *Rozporządzeniem*), które precyzuje, kto może uśmiercić zwierzę. Zgodnie z treścią § 3 *Rozporządzenia* dokonać tego mogą osoby, które:

- 1) ukończyły 18 lat;
- 2) posiadają wykształcenie co najmniej zasadnicze zawodowe;
- 3) odbyły szkolenie teoretyczne oraz trzymiesięczną praktykę na stanowisku ubojowym, pod stałym nadzorem osoby posiadającej udokumentowany 3-letni staż pracy na stanowisku ubojowym.

Należy pamiętać, że *ustawa* w swym 40 artykule przewiduje, że organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą współdziałać z właściwymi instytucjami państwowymi i samorządowymi w ujawnianiu oraz ściganiu przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie o ochronie zwierząt.

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt sprawuje Inspekcja Weterynaryjna.

Przy dystrybucji żywego karpia obowiązują także wymagania sanitarno-higieniczne. Sprawdzenie warunków dystrybucji żywych ryb należy do właściwości Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Oferowanie do sprzedaży choinek naturalnych.

Okres przedświąteczny to również wzmożona sprzedaż choinek naturalnych, które jako jeden z symboli Świąt Bożego Narodzenia cieszą się szczególną popularnością wśród społeczeństwa. Wskazać jednak należy, że nie zawsze oferowane do sprzedaży drzewka pochodzą z legalnego źródła.

Zgodnie z treścią art. 120 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń*⁵ odpowiedzialności karnej podlega ten, kto w celu przywłaszczenia dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie albo kradnie lub przywłaszcza sobie z lasu drzewo wyrąbane lub powalone, jeżeli wartość drzewa nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia. Sąd ma możliwość zastosowania wobec obwinionego kary aresztu do 30 dni, kary ograniczenia wolności do 1 miesiąca albo kary grzywny do 5000 zł.

Dodatkowo ustawodawca zdecydował, iż skazanie za popełnienie wskazanego wykroczenia obliguje do orzeczenia nawiązki a ponadto, jeżeli ukradzione lub przywłaszczone drzewo nie zostało odebrane, orzeka się obowiązek zapłaty jego równowartości. Tym samym, w przypadku naruszenia ww. przepisu nie jest możliwe zastosowanie postępowania mandatowego na ogólnych zasadach⁶, a jedynie - w oparciu o przepis art. 54 k.p.w. - skierowanie wniosku o ukaranie do sądu.

⁴ Dz. U. z 2004 r., Nr 205, poz. 2102, z późn. zm.

⁵ t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1094, z późn. zm.

⁶ *W drodze mandatu karnego nie nakłada się grzywny za wykroczenie, za które należałoby orzec środek karny (...)* – art. 96 § 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*, t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1713, z późn. zm., zwanej dalej k.p.w.

Jeśli natomiast wartość drzewa przekroczy 1/4 minimalnego wynagrodzenia, sprawca czynu będzie podlegał odpowiedzialności karnej za przestępstwo stypizowane w art. 290 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*⁷ (zwanej dalej k.k.).

Jednak nie zawsze oferowane do sprzedaży choinki będą pochodziły z lasu, bowiem sprawcy czynów zabronionych mogą nielegalnie pozyskiwać drzewka z różnych źródeł, np. prywatnych plantacji, szkótek, przysklepowych stoisk, czy prywatnych nieruchomości. Konsekwencją kradzieży drzewa poza lasem - w zależności od jego wartości - będzie odpowiedzialność za popełnione przestępstwo (art. 278 k.k.) lub wykroczenie (art. 119 k.w.).

W praktyce może się również zdarzyć, że sprzedający będzie oferował nabywcy drzewko pochodzące z własnej nieruchomości. W takim przypadku należy mieć na względzie fakt, że zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*⁸ (art. 83 i 83a) usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Wobec osoby, która dokonała wycięcia drzewa z własnej nieruchomości bez stosownego zezwolenia, wójt, burmistrz albo prezydent miasta wymierza administracyjną karę pieniężną.

W tym miejscu warto odnieść się również do kwestii transportu choinek, bowiem zazwyczaj są to przedmioty o dużych gabarytach. Sposób umieszczania ładunku na pojeździe został uregulowany w art. 61 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu drogowym*⁹ (zwanej dalej Prd). Osoba nie respektująca wymogów określonych w tym przepisie, podlegać będzie odpowiedzialności karnej wynikającej z art. 97 § 1 k.w. w zw. z art. 61 (...) Prd.

Opracowano w Biurze Prewencji KGP

Warszawa, 16 grudnia 2016 r.

Wyk./Sporz podkom. Marta Świnecka

NAOZELNIK
Wydziału Prewencji
Biura Prewencji
Komendy Głównej Policji
mt. insp. Robert KUMOR

2016-12-16

DYREKTOR
Biura Prewencji
Komendy Głównej Policji
insp. Dariusz MINKIEWICZ

⁷ t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1137, z późn. zm.

⁸ t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.

⁹ t. j. Dz. U. z 2012 r. poz. 1137, z późn. zm.